

Yanomae thë ã

Watoriki thëri pë kahiki ã oni
nomeru 4

Outubro/ 2000

Boa Vistaha ya esitutamuwi thë ã oni

Awei, kami hapë naha ya kuama. Boa Vistaha ya totihoma. *Microscopi*aha ya esitutamoma. *Microscopi*aha ya pihi wãisipë xaariprarioma. Kuë yaro saúde ya kuprarioma. Cameroni yama ki hiramama. Boa Vistaha ya kuo puonimi, ya esitutamuha, ya kuoma. Hapë naha kure ya thë thama. *Microscopi*aha ya yai kiã mahioma kuë yaro ya *provamorayoma*.

Domingo a kuo tēhē wãisipë yama ki pasiamoma. Yama ki mii huu puonimi. Napë yama pë taatha yama ki huma. Kami ya kiã totihoma yaro Cameron xi yai topraroma kami ware totihi himama. Hapë naha a kuma: *Kaho wa xi yai harihi mahi yaro, kami ya xi yai topraru mahi.* Inaha ware noa thama. Ai thë pë yaximu tēhē yama ki hiramaiwi a yai hixioma. Hapë naha kure hura ya taarema.

Vivax axë, ffg axë, vfg axë, Fg axë, gametócitos axë, inaha kure thëhaya e s i t u t o m o m a .

Cameroni ai Yanomae thë peximai kōo. Inaha a kuo tēhē kami ya e ã pree hwama. Auaris thëri pëxë yama ki esitutamoma. Parawa uthëri pëxë, Toototopi thëri pëxë, inaha kure yama ki kiãma. Proheso Cameroni yama ki hiramama: *Ai microscopia wama ki kupru pihio tēhē wama ki yai yaximonomai!* Kami ya yai kiriproma. *Xio hi kini, ai wama ki kiã pihio tēhē wama ki yaximonomai!* Ai thë xoa. Kami ya esitutamu tēhē ya yai totihoma kuë yaro Cameroni ware totihi himama.

Valmir, microscopista tute, e thë ã oni

Naxi hiki thapraawi e thë ã oni

Thuë yama kini naxo yama koko pëha ukani yama koko pëha yaruprani yama koko pë riëa xoaki.

Koyotoma siha yama hipë thai xoa. Yama hipë wehemai xoa yanikini yama hipë wehemai.

Hena tēhē yama hipë ramai xoaoni yama hipë ha huxixiprani yama hipë ripiprai xoaoni yama hipë wai xoa.

Lena e thë ã oni

Parawa uha kami yama ki esitutamoma, hemeyo hura kikiha, hapē ēnaha yama ki kutaoma

Joseca axē, Geraldo axē, Abraão axē, Gerson axē, Morzaniel axē, Hugo axē, prohesora Sirleneni wamare ki hiramama. Yama ki pihi xaari thamapu pihio yaro. Yanomae yama thē pē imi tikiama, hura yama pē wāroho taararema: *Vivax axē, Falciparum axē*, yama kupē taararema. Ihi yama thē pē imi iyēha haikiarini Uxixi Mau thēri pēhami yama ki aa xoarayoma 7 orasi tēhē, 11 orasi mothoka kuo tēhē Uxixi Mapiuha yama ki kopema, yanomae yama thē pē imi tikiat xoaoma. Yama thē pē imi iyē taat xoaoma. Thē pē imi iyēha maprarini 2 orasi mothoka kuo tēhē yama ki kōa kopuhuruma Posto Yanohami. Hemeyo yama kiki hikama, oxe thē pēhami, moko thē pēhami, inaha yama ki kuama ihami. Yanomae thē pē yai totihu mahi. Yanomae thē pē makiha Yanomae thē pē toto totihu mahi kuē yaro ihami a kiāi tēhē thē pē xi yai topraramāi mahi.

Joseca, microscopista, e thē ā oni

Hemeyo kiki wāroho koari tēhē yama ki nomarayuwī thē ā oni

Temī yama kini hemeyo yama kiki mii koai puo tēhē yama ki nomarayuu yaro. Yama ki xiro rāakaeo tēhē yama kiki yai koai tēhē thē yai totihu. Yama ki hekī harēka niniaī wi yama ki temi xoa maki yama kiki mii koai puo. Kuē yaro hwei tēhē yama ki yai moyamēo. Yama ki yai temi mahio tēhē yama kiki koari tēhē yama ki nomarayuu yaro. Temī yama kini hemeyo yama kiki koai xi hwaripruu tēhē kiki maprario. Yakimi Yanomae thē mahiprario tēhē napē a hōriprayu yaro. Kuē yaro hwei tēhē inaha yama thē thāi pihio yaro. Yakimi Yanomae thē mahiprario tēhē napē a hōrimorayu yaro. Yama ki yai moyamēo pihio yaro. Yama ki nomarayuu tēhē winaha yama ki yai kua pē tha? Napē yama a hōrepeea pērari. Inaha thē ā kutao pē.

Dário Vitório e thē ā oni

Nomeru pataowi thē ā oni

Nomeru pata aha yama ki esitutamu tēhē yama ki totihu. Nomeru yama a taprai pihio yaro. Yama ki yaximoimi. Simone prohesora ani yama ki hirai tēhē yama thē yai toai xariru. Kuē yaro yama ki xi topraru mahi. Kuē yaro Matematika pata yama a wāisipē taprai. Kuē yaro yama ki yaximoimi. Yama ki pihi yai xaaripruu pihio yaro. Yama ki yaximuu tēhē winaha yama ki kua pē tha? Yama ki pihi xaariproimi, Matematika yama a hapa rukēmāi pario. Simoneni yama ki hirai totihu yaro yama ki xi topraru mahi. Prohesora a yaximoimi yaro. Yama ki pihi yai xaaripramāi pihio yaro. Kuē yaro prohesora Simone a yaximoimi. Hwei tēhē Matematika pata yama a wāisipē tapraimatayuu. Kuē yaro yama e ki xi topraru mahi. Kami ya xi pree topraru mahi. Matematika yama e wāisipē tapraimatayuu.

Eudes e thē ā oni

Raha sihi thapraiwi e thē ā oni

Urihi hamī hoko yama sipē eteha hētēni yama sipē eteha taprani yama sihi pē thaprai xoa. Yama si pakekeprai xoa.

Yahiha yama sihi pē hoai xoa. Poo pē ihiru pēni yama sihi pēha utiti ya ha huraprani yama sihi pē thāi xoa.

Yama ki rama a xoarayū, xaraka yama pēheha haomani yama he pē haowa ha huraprani a tari yama hi pē iimaī xoa.

Gerôncio e thē ā oni